

ПРИСТУП ЕВАЛУАЦИЈИ НА УНИВЕРЗИТЕТУ У ЛЈУБЉАНИ

– библиотеке и научна литература –
приказ излагања Богомира Михевца

Александра Настић

Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“

На COBISS конференцији одржаној новембра 2006. о евалуацији на Универзитету у Љубљани и стандардима за библиотеке говорио је Богомир Михевц, представник Ректората овог универзитета.

Положај библиотеке унутар универзитета лако се може утврдити уколико се погледа неколико веб презентација чланица Савеза европских универзитета (EUA – www.unige.ch/eua). Већина универзитета линк на библиотеку даје на насловној страни свог веб сајта (www.bristol.sc.uk, www.unibas.ch, www.ubbcluj.ro, www.fu-berlin.de, www.boun.edu.tr, www.vutbr.cz, www.uniba.sk, www.bme.hu, www.unibo.it/Portale/default.htm).

И Универзитет у Љубљани (www.uni-lj.si) на свом веб сајту под линком „Књижнице“ даје преглед свих библиотека чланица, две универзитетске библиотеке (NUK, СТК), као и свих високошколских библиотека у Словенији.

Библиотеке су саставни делови универзитета без којих се не би могли одвијати процеси образовања и научног истраживања. Универзитет је био и остао значајна организација чији се чланови – студенти, професори, научници – баве истраживањем, студирањем, иновирањем... То чине сами или у сарадњи са колегама, студентима... За све те делатности неопходна је добро организована библиотечка и информациона потпора.

Међу показатељима квалитета једног универзитета о којима је писала америчка ауторка Норис Доленс половина је везана за библиотеке:

- могућност непосредне комуникације студент-професор
- помоћ професора, ментора
- приступ глобалној информационој мрежи (Интернету)
- приступ библиотечким збиркама
- могућност претраживања текстова и речника
- квалитет наставног градива
- прилагодљивост наставног програма, распореда часова
- научни системи прилагођени појединцу
- подршка доживотном учењу
- стручност наставног градива
- студирање „на даљину“
- број студената који имају рачунар
- доступност и способност система за симулацију.

Важећи европски стандарди квалитета високошколских установа који су у складу са Болоњском декларацијом јасно истичу значај библиотеке које су незаобилазне у процесу студирања, као и бригу за њихово редовно оцењивање и побољшавање. Стално проверавање и оцењивање стања неопходно је ради побољшавања квалитета саме високошколске установе. Универзитети се морају мењати, а заједно са њима и библиотеке. Вреднују се нпр. нови начини преношења, организовања и чувања информација и помоћ корисницима, студентима, професорима, научницима. Последњих година се на већини европских универзитета успостављају механизми за оцењивање и побољшавање квалитета.

У смислу побољшавања квалитета педагошког, истраживачког рада чланица Универзитета у Љубљани у последњих неколико година је уведено боље систематично анализирање и проучавање стања и могућности за његово побољшање. У оквиру чланица Универзитета су 2000. године формиране комисије за квалитет. Сваке године свака чланица припрема самоевалуацијски извештај који потом универзитетска комисија за квалитет уврсти у заједнички извештај Универзитета (www.uni-lj.si/kakovost). При томе се придржавају европских препорука и стандарда (нпр. PHARE, ENQA).

Универзитет у Љубљани је у погледу квалитета посебну пажњу обратио на библиотеке и наставну литературу. Међу показатеље је овај Универзитет уврстио следећа питања:

- да ли библиотека има читаоницу или посебан простор за проучавање литературе?
- да ли обраћате пажњу на то колико су студенти, професори, научници задовољни вашом библиотеком?
- да ли сматрате да имате добру информатичку потпору за управљачке, образовне и научне процесе?

Уколико се анализира ситуација у периоду 2002-2006. може се приметити следеће:

2002.

Генерални проблем јесте мањак простора за библиотеке и читаонице. Неке библиотеке су добиле нови простор, а неким је повећан магацински простор. Поред побољшања непосредног приступа књигама, неке библиотеке су известиле о набавци база података које су потребне студентима и другим корисницима као и о приступу Интернету. Постигнут је напредак у томе да професори спискове литературе као и нека предавања постављају на веб сајту факултета тако да је студентима олакшан приступ информацијама.

У погледу наставне литературе и уџбеника ситуација је различита. Неке чланице су у свом извештају навеле да су набављена знатна средства за попуњавање књижног фонда, неке су набављале све уџбенике, неке су истакле да половина предмета нема наставну литературу у виду уџбеника, неке да је наставна литература недоступна и скупа.

Посебан проблем је био набавка стручне литературе, нарочито периодике. То је било у вези са смањењем финансијских средстава за израду библиографија и набавку стране периодике од стране надлежног министарства.

Већина чланица је као проблем навела и мањак стручног особља које ради у библиотекама. Проблем је био и у организационој структури неких библиотека.

2003.

Тешкоће се и даље огледају у недовољном простору за библиотеке и читаонице.

NUK и СТК су постале придружене чланице Универзитета.

У погледу уџбеника и научне литературе низ је позитивних и негативних оцена и предлога. Најпозитивнији су примери оних професора који објављују спискове литературе и предавања на веб сајтовима својих факултета.

2004.

Уочљиве су разлике међу чланицама у погледу стања библиотека и уџбеничке и научне литературе. Очигледно је да се чланице све више укључују у пружање електронских информација.

2005.

Просторни проблеми везани за библиотеке су повезани са просторним проблемима чланице у целини, али неке од чланица указују на посебне проблеме при налажењу простора за књиге и кориснике који се баве научним и истраживачким радом у библиоте-

кама и читаоницама. Поједине чланице су успеле да саграде нове зграде за библиотеке, друге су отписале нефреквентан фонд, док су неке изнајмиле просторије за проширење библиотеке.

Није се увек могло изаћи у сусрет студентима који су желели да библиотека ради у две сме-не и то због недовољног броја запослених.

И даље је проблем био куповина стране периодике, мада доста библиотека прибегава електронским сервисима и електронским часописима. Универзитетска комисија за квалитет је предлагала мере за повећање доступности стране стручне литературе и једна од њих – формирање конзорцијума библиотека – била је успешна. Тако је омогућен приступ базама података преко Интернета.

2006.

За припрему самоевалуацијских годишњих извештаја чланица универзитета за 2006. предвиђено је посебно поглавље за библиотечко-информациону делатност.

Посебно место у извештају о квалитету заузимају мишљење и предлози студената који су добијени путем анкете. На питања шта је на факултетима добро, шта је лоше и шта предлажу као мере унапређења одговарало је 130 студената. Посебну пажњу су обратили на библиотеке, научну литературу и рачунарску опрему. Добрих оцена је било више него лоших. Оно што се може посебно уочити је да су студенти тражили дуже радно време библиотека, више литературе, простора за библиотеке и читаонице као и више рачунарске опреме. Иако је у питању био мали, нерепрезентативан узорак студената, требало је уважити њихове захтеве. Мишљења студената и њихови предлози су у складу са онима које је сам универзитет донео као план развојне перспективе, као и са самоевалуацијским извештајима чланица Универзитета у Љубљани.

Универзитет у Љубљани је припремио и доставио Сенату стратешки документ за наредни период. Међу осталим мерама унапређења квалитета том стратегијом је обухваћен и библиотечко-информациони систем Универзитета:

- омогућити приступ наставном градиву за сваки предмет
- преполовити број студената на један рачунар у односу на 2005. годину
- повећати финансијска средства за информационе изворе и услуге.

У оцени стања на том подручју биће од помоћи спољашња евалуација коју ће у току школске 2006/2007. године на Универзитету у Љубљани извести Савез европских универзитета (EUA). Међу чиниоцима који треба да буду испоштовани приликом евалуације су:

- инфраструктура (простор, опрема)
- број студената и особља, број и величина објеката, количина опреме, лабораторије и библиотеке – њихова локација (удаљеност једних од других или сконцентрисаност објекта у кампусу), старост и стање опреме
- службе за помоћ студентима.

Спољашња евалуација ће показати колико се Универзитет придржавао десет година старе оцено и сугестија претходника Савеза европских универзитета који је библиотеке заједно са NUK-ом уврстио међу централне универзитетске службе. Оцењивањем из 1996. је утврђено да је био потребан дуг период да NUK постане саставни део Универзитета, да постоји велики број различитих библиотека, свака чланица има своју посебну библиотеку што је посебно неефикасно, да је потребно унапредити стандарде квалитета, набавку књига и часописа, развијати рачунарску мрежу.

Закључак

Решавање питања библиотека као што су простор, рачунарска опрема, набавка научне литературе је према искуству Универзитета у Љубљани далеко успешније у „болоњском“ моделу студирања него раније. Мање успешности је постигнуто при обезбеђивању одговарајућег броја запослених у библиотекама јер су разлике међу библиотекама велике.

Побољшање услова за библиотечку делатност је у новом начину финансирања високог школства у којем би универзитет имао већу улогу, што би требало посебно оценити. За целовиту оцену треба поштовати смернице

Болоњске декларације која ставља акценат на активно студирање за које су библиотеке незаобилазне. Неопходна је интеграција чланица универзитета, а самим тим и библиотека, укључујући NUK и СТК. Један од успешних начина је повезивање у виртуелну библиотеку. Све библиотеке Љубљанског универзитета укључене су у у систем COBISS.Si, узајамни централни каталог Словеније.

Као што се може приметити, ствари иду напред. Томе доприноси самовалуација чланица универзитета, признавање улоге библиотеке и библиотекара у процесу активног студирања, али и активно укључивање државе у смислу инвестирања у простор и опрему.